

Jean François PERNOT: O bazama podataka, primjer Pariške komore (*À propos des bases de données, l'exemple de la Chambre des comptes de Paris*), str. 125–134.

Autor opisuje bazu podataka nazvanu "Četvrta dimenzija" (4me Dimension) kojom je inventarizirano arhivsko gradivo nastalo radom organa uprave grada Pariza u razdoblju od 16. do 18. stoljeća, a koju koriste i brojni francuski municipalni arhivi.

Ian LEVITT: Arhivi i istraživači: kritička perspektiva (*Les archives et les enseignants – chercheurs: perspective critique*), 139–143.

Autor prikazuje probleme s kojima se susreću povjesničari koji istražuju u arhivima Škotske i Engleske, gdje je od kraja 1980-ih znatno porastao broj studenata koji dolaze istraživati u arhivima. Njima su potrebna dobra kazala i vodiči koji će ih uputiti na relevantne izvore i njihov povijesni kontekst, a arhivsko gradivo mora im biti lako i brzo dostupno, pri čemu je dobrodošao svaki razvoj informatičkih veza između sveučilišnih biblioteka i arhiva, naročito ako bi istraživači mogli arhivima pristupiti izravno sa svoga radnog mjesta spojenog na mrežu. Budući da je istraživačima važno da mogu brzo i učinkovito pregledati sadržaj repertorija i vodiča, potrebno je publicirati njihove sažetke.

Jean-Marie JENN: Bilanca i prijedlozi (*Bilans et propositions*), str. 145–152.

Autor smatra da u Francuskoj treba napraviti bilancu obavijesnih pomagala koja se sastavljaju više od jednog stoljeća. Osim toga, nužno je da arhivi uspostave dijalog s javnošću, umjesto što se zatvaraju u svoje "kule od slonovače". Osnovni uvjet korištenja informatike je poštivanje dogovorenih zajedničkih normi i jednog potpunog i preciznog protokola. Zaključuje riječima: "DA, usprkos svemu, za arhivistiku kao javnu službu, NE, u svakom slučaju NE, "arhivskom pesimizmu!"

Branka Molnar

Dan Hazen, Jeffrey Horrell, Jan Merill-Oldham, Selecting Research Collections for Digitization, izdavači Council on Library and Information Resources, Washington, DC; European Commission on Preservation and Acces, Amsterdam 1998, 19 str.

European Commission on Preservation and Acces (ECPA-Europski odbor za čuvanje i dostupnost), sa sjedištem u Amsterdamu i *Council on Library and Information Resources* (Vijeće za knjižnice i informacijske izvore) iz Washingtona, pojavili su se s ovom publikacijom – pod naslovom Odabir istraživačkih zbirki za digitalizaciju – kao izvješćem za koje se ECPA obvezala da će ga distribuirati među relevantnim ustanovama: knjižnicama, arhivima i sličnim ustanovama diljem Europe, koje se već bave ili bi mogle biti zainteresirane za digitalizaciju gradiva. ECPA je

osnovana 1994. sa sjedištem u Amsterdamu, kao neprofitna ustanova koja treba uspostaviti i razvijati suradnju među spomenutim ustanovama, u svrhu čuvanja dokumentarnog gradiva svih vrsta i povećanja dostupnosti intelektualnog i kulturnog naslijeđa.

Izvješće je koncipirano u nekoliko poglavlja u kojima su obrađena osnovna pitanja vezana uz planiranje digitalizacije zainteresiranih ustanova. Većina pitanja odnosi se na načela koja bi trebalo promisliti prije negoli se pristupi digitalizaciji, osobito s obzirom na karakter gradiva, a onda i na kontekst u kojem ustanova djeluje.

Uvodni dio skreće pozornost na prednosti digitalizacije u nastavnom i znanstvenom radu, ali još jednom naglašava potrebu promišljenog odabira materijala, s obzirom na znatna novčana sredstva koja su za digitalizaciju potrebna.

Slijedi niz poglavlja – *o autorskim pravima; o intelektualnoj naravi izvornog materijala; postojećim i potencijalnim korisnicima; sadašnjim i predviđenim načinima korištenja; formatu i prirodi digitalnog proizvoda; opisu, dostupnosti i čuvanju digitaliziranog gradiva; međusobnom odnosu različitih projekata digitalizacije; troškovima i prednostima digitalizacije* – u kojima su osnovni problemi digitalizacije obrađeni u obliku pitanja i odgovora. Na kraju se, kao zaključak, nalazi pregledna shema planiranja odabira gradiva za digitalizaciju.

U planiranju digitalizacije moraju se prethodno uzeti u obzir autorska prava, jer ograničavaju digitalizaciju, a različita su u pojedinim zemljama te podliježu promjenama. U tom smislu trebalo bi predvidjeti i moguće načine naplaćivanja korištenja digitaliziranog gradiva. Također, kod predviđanja troškova digitalizacije, trebalo bi uzeti u obzir sve prednosti koje ona u svakom pojedinom slučaju donosi.

Postoje neke vrste gradiva koje su podesnije za digitalizaciju, npr. vizualni izvori: slike, crteži, karte, tablice, a potom gradivo vezano srodnošću medija – politički leci, plakati, popularna literatura i sl., koje kad je objedinjeno postaje i preglednije. Tekst ukazuje i na značaj lepeze korisnika, pa i onih potencijalnih koji se nalaze na većim udaljenostima. Učestalost korištenja nije uvijek adekvatan pokazatelj za odabir gradiva – ponekad je gradivo dislocirano ili obavijesna pomagala nisu dovoljno razrađena, pa je stoga gradivo rjeđe korišteno, neke vrste gradiva su vrlo krhke ili dragocjene, pa je i to razlog što se rjeđe koriste i sl. Digitalizacija će donijeti veliku korist u proučavanju cjelina koje su rasute po različitim ustanovama – npr. rukopisnih knjiga ili rukopisnih ostavština i dr. Posebno je naglašena mogućnost korištenja digitaliziranog materijala u nastavi povijesti ili povijesti umjetnosti.

Opisane su tehničke prednosti digitalizacije koje pridonose analizi izvornog gradiva – kod vizualnog gradiva moguće je otkloniti nedostatke i mrlje u slici, kod tekstualnog gradiva razvijaju se sustavi za indeksiranje teksta (OCR, ASCII,

SGLM), što je i prednost digitalizacije u povezivanju vizualnog i tekstualnog gradiva iz različitih izvora i različitih ustanova.

Sredstva pretraživanja digitalnih proizvoda tek se razvijaju, a u današnje vrijeme dostupnost digitaliziranog gradiva vezana je uz CD-ROM-ove, te Internet (near-line, off-line, on-line).

Rajka Bućin

Les services d'archives en France, Annuaire 1999, Direction des archives de France, Service technique, Paris 1999, 98 str.

Godišnjak arhivskih službi Francuske – izdanje Arhivske direkcije Francuske iz 1999. god. – u stvari je adresar 803 arhivske i druge, s njima povezane, ustanove u Francuskoj, popraćen kazalom. Za svaku ustanovu označenu zasebnim rednim brojem, navedeno je ime rukovodeće osobe, adresa ustanove, broj telefona i telefaksa, te fakultativno topografska adresa i radno vrijeme za javnost. Strukturu godišnjaka odredio je karakter ustanova, pa je tako ova knjižica sastavljena iz 7 dijelova:

1. Arhivska direkcija Francuske, gdje su osim sjedišta ravnatelja, obuhvaćene i glavne inspekcije, poddirekcije, te sjedišta različitih specijalističkih službi, koje sve pripadaju Direkciji i sve se nalaze na istoj adresi.

2. Državni arhivi s potpodjelom:

- Nacionalni arhiv, također s posebno navedenim svim odjelima i službama
- Skupštinska tijela i visoko sudstvo – obuhvaća Nacionalnu skupštinu, Senat, Gospodarsko-socijalni savjet, Državno vijeće, Financijski sud
- Predsjednik Republike i ministarstva, gdje su obuhvaćene adrese 40 arhivskih službi i misija pri ministarstvima.

3. Područni arhivi – popis adresa ovdje obuhvaća osim 95 departmanskih i sve ostale komunalne (općinske) arhive unutar departmana, te arhive zavisnih teritorija Francuske (Guadeloupe, Martinique, Francuska Gijana, Reunion, St. Pierre i Miquelon, Mayotte, Nova Kaledonija, Francuska Polinezija).

4. Arhivi javnih ustanova – tu su adrese javnih ustanova općenacionalnog značaja, bolnica, trgovačkih i industrijskih komora, koje imaju posebne arhivske službe.

5. Gospodarski arhivi – navedena je 21 adresa arhiva velikih francuskih poduzeća, od Air Francea do Renaulta.

6. Arhivi međunarodnih organizacija – navedene su adrese arhiva Ureda za kulturnu i tehničku suradnju (frankofonskih zemalja), UNESCO-a, i OCDE-a.